

VAARWEL BORD EN KRIJT!

Hoofdstuk 8

Eef Stevens

Jongeren die bord en krijt achter zich laten en ervoor kiezen om werk te zoeken, komen vaak in onzekerheid terecht. Op de arbeidsmarkt staan ze enerzijds in concurrentie met diegenen die er reeds een plaatsje hebben verworven en anderzijds moeten ze ook hun leeftijdsgenoten proberen te overtroeven. In een eerste paragraaf bekijken we in dit hoofdstuk op welke leeftijd de meeste jongeren de school verlaten. In een tweede paragraaf spitsen we ons toe op de werkende schoolverlaters: in welke sectoren komen ze terecht, werken ze in een vast of tijdelijk contract, werken ze voltijds of deeltijds? Tot slot bekijken we nog de werkzoekende schoolverlaters op basis van de schoolverlatersenquête van de VDAB. Hieruit blijkt onder meer dat hogeschoolden en mannen sneller uitstromen uit de werkloosheid.

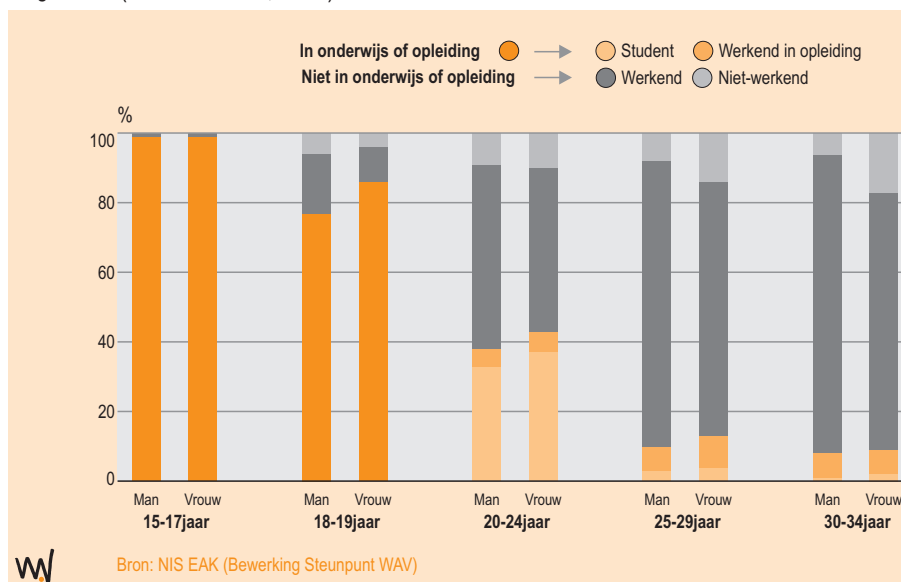
1 Jongeren op de arbeidsmarkt

Figuur 8.1 illustreert dat anno 2002 de transitie uit het onderwijs in het Vlaams Gewest vrijwel volledig plaatsgrijpt tussen 15 en 34 jaar. Naarmate de jongeren ouder worden, vermindert het aandeel studenten en neemt het aandeel werkenden gestaag toe.¹

¹ Voor de methodologische achtergrond van dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.

Figuur 8.1

Aandeel studenten en niet-studenten die al dan niet werken en al dan niet een opleiding volgen naar leeftijd en geslacht (Vlaams Gewest; 2002)

De 15- tot 17-jarigen

Maar liefst 99% van de Vlaamse 15- tot 17-jarigen kunnen we beschouwen als jongeren die onderwijs of een opleiding volgen. Enerzijds gaat het hier om de jongeren die aangeven dat ze zichzelf nog als student beschouwen. Anderzijds gaat het om hen die zichzelf niet meer als student beschouwen, maar die wel een opleiding genoten tijdens de laatste vier weken. Deze laatste groep omvat zowel de werkenden als de niet-werkenden in opleiding. De vaststelling dat de overgrote meerderheid van de 15- tot 17-jarigen nog op de schoolbanken vertoeft, is niet verwonderlijk daar in ons land de leerplicht tot 18 jaar geldt.

De 18- tot 19-jarigen

Eens het einde van de leerplichtige leeftijd bereikt, daalt het aandeel jongeren in onderwijs of opleiding tot gemiddeld 81%. De 18- tot 19-jarige vrouwen zijn vaker nog betrokken bij het lesgebeuren dan hun mannelijke leeftijdsgenoten (86% tegenover 77%).

Meer mannen dan vrouwen beschouwen zichzelf dus niet meer als student en volgden geen opleiding tijdens de voorbije vier weken. Dit betekent dat mannen het onderwijs en/of een opleiding gemiddeld sneller achter zich laten, waardoor hun transitieperiode uit het onderwijs op

vroegere leeftijd een aanvang neemt. Ongeveer een vierde van alle 18- tot 19-jarige mannen behoort tot deze categorie: 17% van hen stroomt door naar een job; de overige 6% belandt in de werkloosheid of de niet-beroepsactiviteit. Bij de vrouwen bedraagt het aandeel niet-studenten die geen opleiding meer volgden zo'n 14%. Bijna 10% is aan het werk en 4% is werkloos of niet-beroepsactief.

Een verklaring waarom mannen sneller uitstromen uit het onderwijs en/of opleiding kan gezocht worden in de vaststelling dat mannen in het secundair onderwijs vaker kiezen voor een technische (TSO) of beroepsopleiding (BSO) en minder voor een algemene opleiding (ASO). TSO- en BSO-opleidingen bieden minder doorstromingskansen naar het hoger onderwijs en zo zouden meer mannen dan vrouwen afstuderen op jongere leeftijd (Steunpunt WAV en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2003, p. 34).

De 20- tot 24-jarigen

De 20- tot 24-jarigen zijn globaal veel minder talrijk aanwezig in onderwijs en/of opleiding. Slechts 41% van hen kunnen we nog als dusdanig classificeren. Ook hier vinden we meer vrouwen (43%) dan mannen (38%) nog terug in het onderwijs en/of opleiding. Vanaf de leeftijd van 20 jaar wordt het zinvol om deze groep verder uit te splitsen.

We merken immers dat in de leeftijdsklasse van 20 tot 24 jaar het aandeel 'echte' studenten² daalt tot gemiddeld 35%, maar dat het aandeel werkenden in opleiding relevante proporties aanneemt en in deze leeftijdscategorie 6% bedraagt. Bij de mannelijke 20- tot 24-jarigen kunnen we 33% nog aanduiden als echte studenten, ongeveer 5% is werkend en kreeg een opleiding in de voorbije vier weken. Bij de vrouwen gaat het om respectievelijk 37% en 6%. Kortom *de vrouwen geven vaker aan nog student te zijn én ontvangen vaker een opleiding* wanneer ze zichzelf niet meer als student beschouwen.

De groep die zichzelf niet meer als student beschouwt en die geen opleiding ontving, groeit enorm aan met de leeftijd. Vooral het aandeel werkende jongeren binnen deze categorie maakt een forse sprong vooruit: bij de 18- tot 19-jarigen ging het nog om zo'n 14%, maar bij de 20- tot 24-jarigen stijgt dit naar maar liefst 50%. De mannen zijn iets vaker aan het werk dan de vrou-

2 Tot de 'echte' studenten rekenen we hier enerzijds de jongeren die zichzelf als student beschouwen en anderzijds de jongeren die zichzelf niet meer als student beschouwen en ook niet werken, maar wel een opleiding ontvingen tijdens de referentieperiode van vier weken. Voor de methodologische achtergrond van dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be.

wen (53% tegenover 47%). Zo'n 10% van de vrouwen en 9% van de mannen die zeggen geen student te zijn en geen opleiding ontvingen, zijn werkloos of niet-beroepsactief.

De 25-tot 29-jarigen

In de leeftijdsklasse van 25 tot 29 jaar neemt het aandeel jongeren die onderwijs en/of een opleiding volgen verder af: slechts 3,4% kunnen we nog als 'echte' student classificeren en zo'n 8% is aan het werk en krijgt een opleiding. Nog steeds zijn de vrouwen hier in de meerderheid: 4% van hen is student en 9% oefent een job uit en krijgt een opleiding. Bij de mannen gaat het om respectievelijk 3% en 7%.

Dit betekent dat de overgrote meerderheid, 90% van de mannen en 87% van de vrouwen, niet meer deelneemt aan onderwijs en/of opleiding. Een verdere opsplitsing leert dat 82% van de 20- tot 24-jarige mannen effectief aan het werk is en dus 8% werkloos of niet-beroepsactief is. Bij de niet-studerende vrouwen zonder opleiding ligt het aandeel werkenden lager en het aandeel werklozen of niet-beroepsactieven hoger. Respectievelijk gaat het om 73% en 14%. Concreet betekent dit dat zo'n 15 000 mannen en 25 000 vrouwen tussen 25 en 29 jaar niet-beroepsactief of werkzoekend zijn.

De 30- tot 34-jarigen

Bij de 30- tot 34-jarigen beschouwt amper 1,4% zich nog als 'echte' student. De werkenden in opleiding zien hun aandeel lichtjes dalen tot 7,3%. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn hier quasi volledig weggevlakt.

Waar er wel opmerkelijke verschillen optreden naar geslacht, is bij de niet-studenten zonder opleiding. Zo'n 92% van de mannen en 91% van de vrouwen behoort tot deze categorie. Echter, bij de mannen is ruim 85% effectief aan het werk tegenover 74% bij de vrouwen. Dit betekent dat 6% van de mannen en maar liefst 17% van de vrouwen in de werkloosheid of niet-beroepsactiviteit belandt.

Ongekwalificeerde uitstroom

Bij de overgang van de schoolbanken naar de arbeidsmarkt krijgt het behaalde onderwijsniveau een sleutelrol toegewezen. De Europese Commissie hecht er veel belang aan dat de bevolking de arbeidsmarkt betreedt met voldoende kwalificaties. De ongekwalificeerde uitstroom is in dit verband een belangrijke indicator omdat het aangeeft in welke mate die benodigde kwalificaties voor de toegang tot de arbeidsmarkt behaald zijn. Er wordt meestal vanuit gegaan dat iemand deze kwalificaties bezit wanneer hij of zij minimaal een diploma hoger secundair onderwijs op zak heeft. Wie de school verlaat zonder dit diploma én geen opleiding meer volgde in de voorbije vier weken, wordt beschouwd als 'ongekwalificeerd uitgestroomd' (Steunpunt WAV-SSA & SONAR, 2002, p. 27).

Tabel 8.1

Aandeel jongeren (18-24 jaar) met maximaal een diploma lager secundair onderwijs die niet deelgenomen hebben aan een opleiding tijdens een referentieperiode van 4 weken (Vlaams Gewest; 1999-2002)

(%)	1999	2000	2001	2002
Man	15,7	13,9	13,5	14,4
Vrouw	11,3	9,2	9,4	8,8
Totaal	13,6	11,6	11,5	11,7

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Anno 2002 bedraagt de ongekwalificeerde uitstroom bij de 18- tot 24-jarigen 11,7%. Dit betekent dat zij maximaal een diploma secundair onderwijs op zak hebben en bijgevolg met onvoldoende kwalificaties de school verlaten. Dit verhoogt het risico op moeilijkheden bij intrede op de arbeidsmarkt aanzienlijk. Immers, laaggeschoolden komen minder aan de bak en kennen een verhoogd risico op werkloosheid. Wanneer ze wel een job vinden, worden ze daarenboven vaker geconfronteerd met preciaire arbeidstijden. Globaal genomen tellen we bij de 18- tot 24-jarigen meer ongekwalificeerde uitstroom bij de mannen (14,4%) dan bij de vrouwen (8,8%). Bij de 18- tot 19-jarigen heeft bijna 10% slechts een diploma van lager secundair onderwijs op zak. In de leeftijdsklasse van 20 tot 24 jaar loopt de ongekwalificeerde uitstroom verder op tot 12,4%.

Hfdst. 13

In 1999 bedroeg het aandeel ongekwalificeerde uitstroom in het Vlaams Gewest 13,6%. Meer mannen dan vrouwen verlieten het onderwijs met maximaal een diploma lager secundair onderwijs: zo'n 16% tegenover ruim 11%. Tussen 1999 en 2000 zakte de ongekwalificeerde uitstroom zowel bij de mannen als bij de vrouwen en stabiliseerde het zich sindsdien gemiddeld rond 11,5%.

2 *Schoolverlaters*

In paragraaf 1 werd een globaal beeld geschetst van de transitieperiode tussen onderwijs en arbeidsmarkt. In deze paragraaf willen we ons toespitsen op een specifieke groep jongeren, namelijk de schoolverlaters.

Om het aantal schoolverlaters te becijferen, doen we in dit hoofdstuk beroep op twee verschillende bronnen. Op de eerste plaats is er de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) waar we de schoolverlaters kunnen definiëren als de respondenten tussen 15 en 34 jaar die aangeven dat ze in 2001 nog student waren en zichzelf in 2002 niet meer als student beschouwen. Wanneer we op deze manier de schoolverlaters berekenen, krijgen we een beter zicht op de *werkende schoolverlaters* en de kenmerken van de job waarin zij terecht komen.

Op de tweede plaats beschikken we ook over de uitgebreide databank van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). De VDAB is reeds toe aan zijn 18de schoolverlatersenquête en integreert sinds deze editie ook gegevens van het Departement Onderwijs. Hierdoor wordt het voor het eerst mogelijk om een globaal beeld te krijgen van de schoolverlaters in het Vlaams Gewest. De VDAB is de uitgelezen bron om de nog *werkzoekende schoolverlaters* van naderbij te bekijken (VDAB, 2003b, p.6).

2.1 *De werkende schoolverlaters*

Op basis van de EAK verlieten anno 2001 zo'n 74 000 Vlaamse jongeren tussen 15 en 34 jaar de schoolbanken. Een jaar later is de ruime meerderheid van hen aan het werk (71% of 53 000 jongeren), is 19% (zo'n 14 000 jongeren) werkzoekend en is ongeveer 11% (of 8 000 schoolverlaters) niet-beroepsactief.³ Tabel 8.2 geeft een overzicht van een aantal jobkenmerken waarmee jongeren en meer specifiek schoolverlaters worden geconfronteerd. Ter vergelijking worden eveneens de 15- tot 64-jarige werkenden opgenomen.

³ Voor een overzicht van gedetailleerd cijfermateriaal dat gebruikt wordt in dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

Tabel 8.2

Werkenden en werkende schoolverlaters tussen 15 en 34 jaar en werkenden tussen 15 en 64 jaar naar sector en regime (Vlaams Gewest; 2002)

	Werkende 15- tot 34-jarigen						Werkende 15- tot 64-jarigen		
	Totaal			Waarvan werkende schoolverlaters			Totaal	Man	Vrouw
	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw			
Totaal (n)	934 800	503 300	431 600	52 500	27 600	24 900	2 503 700	1 430 500	1 073 300
Hoofdsector (%)									
Primaire sector	1,5	2,2	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	1,7	2,2	1,2
Secundaire sector	29,6	42,2	14,9	27,6	40,1	n.b.	28,1	38,9	13,7
Tertiaire sector	42,3	40,7	44,2	40,4	39,4	41,6	39,6	39,2	40,2
Quartaire sector	26,6	14,9	40,2	29,8	n.b.	44,6	30,5	19,7	44,9
Contractvorm (%)									
Vast werk	86,9	90,2	83,3	60,2	69,6	49,9	92,4	94,9	89,2
Tijdelijk werk	13,1	9,8	16,7	39,8	30,4	50,1	7,6	5,1	10,8
Arbeidsregime (%)									
Voltijdse job	84,9	95,5	72,4	85,4	89,5	80,8	81,2	95,4	62,0
Deeltijdse job	15,1	4,5	27,6	14,6	n.b.	n.b.	18,8	4,6	38,0

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Welke sectoren?

Bijna 40% van alle werkenden tussen 15 en 64 jaar in het Vlaams Gewest heeft een job in de commerciële dienstensector (de tertiaire sector), ruim 30% in de niet-commerciële dienstensector (de quartaire sector) en 28% in de industrie (de secundaire sector). Slechts een kleine minderheid werkt in de land- en tuinbouw of visserij (de primaire sector).

De afwijkingen van deze sectorale verdeling bij jongeren en specifiek bij schoolverlaters zijn beperkt. Zo stellen we vast dat ruim twee op vijf schoolverlaters terecht komen in de tertiaire sector. De niet-commerciële dienstensector en de industrie trekken elk ongeveer 30% van de schoolverlaters naar zich toe. De mannelijke schoolverlaters zijn voornamelijk aan de slag in de industrie (40%) en de commerciële diensten (39%). Hun vrouwelijke collega's vinden we eveneens terug in deze tertiaire sector (42%), maar voornamelijk in de niet-commerciële dienstensectoren (45%). Naar onderwijsniveau vinden de middengeschoolden vooral hun weg in de tertiaire sectoren en de hogeschoolden in de quartaire sectoren. Deze cijfers stemmen overeen met de bevindingen in de Vlaamse SONAR-enquête. Hieruit blijkt eveneens dat vrouwen meer en lagergeschoolden minder aan de bak komen in de niet-commerciële dienstensector (Steunpunt WAV-SSA & SONAR, 2001, p.49).

Vast of tijdelijk?

Meer dan 92% van de Vlaamse werknemers (15-64 jaar) heeft een vast contract. Mannen hebben vaker een vaste betrekking dan vrouwen (95% tegenover 89%). Bij de 15- tot 34-jarigen vinden we een iets lager aandeel vaste werknemers terug (87%), maar het zijn vooral de schoolverlaters die het met heel wat minder zekerheid moeten stellen: 60% van hen werkt met een vast contract. Of, anders gezegd, het *aandeel tijdelijke contracten ligt veel hoger bij de schoolverlaters* dan bij de gemiddelde werkende 15- tot 64-jarige. Verder illustreert tabel 8.2 dat de mannelijke schoolverlaters het hier beter treffen dan hun vrouwelijke evenknieën: 30% van de mannelijke schoolverlaters werkt tijdelijk tegenover één op twee bij de vrouwen.

De EAK-data laten niet toe om voor de schoolverlaters verder na te gaan of het gaat om vrijwillig dan wel onvrijwillig tijdelijke arbeid.⁴ Toch liggen onze vaststellingen in de lijn van de resultaten van SONAR en kunnen we veronderstellen dat de verklaringen voor het hoger aandeel tijdelijken bij schoolverlaters dat ook doen.

Zo blijkt uit de SONAR-gegevens dat de belangrijkste reden om een tijdelijk contract te aanvaarden, is dat men geen vast werk kon vinden. Een ander niet onbelangrijk deel geeft aan dat ze door aanvaarding van een tijdelijk contract uitzicht kregen op een vast contract. Dat schoolverlaters na verloop van tijd doorstromen naar een minder precaire arbeidssituatie, wordt ook bevestigd door internationaal onderzoek. Dit wijst uit dat naarmate de schoolverlaters langer deelnemen aan de arbeidsmarkt, zij in stabielere werkomstandigheden terecht komen (Eurostat, 2003, p. 5). Analyses van de uitzendsector beamen dat jonge uitzendkrachten na hun tijdelijke job vaak doorstromen naar een vaste job. Na het afstuderen kiezen sommige jongeren bewust voor een uitzendopdracht in de sector of het bedrijf waar ze uiteindelijk vast werk willen vinden. Uitzendarbeid wordt op die manier een middel om ervaring op te doen. Nog een andere beweegreden die in het SONAR-onderzoek naar voor komt om een tijdelijk contract te aanvaarden, is het interessante karakter van de jobinhoud. Een zeer beperkt aandeel geeft aan geen vast werk te willen (Steunpunt WAV-SSA & SONAR, 2001, p.50).

Hfdst 10
en 19

4 Wegens te kleine celfrequenties is het niet mogelijk op significante wijze na te gaan of het gaat om vrijwillig dan wel onvrijwillig tijdelijke arbeid.

Voltijds of deeltijds?

Ruim vier op vijf 15- tot 64-jarige werkende Vlamingen hebben een voltijdse job. Er is een opvallend verschil naar geslacht: ruim 95% van de mannen en slechts 62% van de vrouwen is voltijds aan de slag.

Bij de jongeren en bij de schoolverlaters stellen we een *hoger aandeel voltijds werkenden* vast. Verklaring hiervoor is voornamelijk te situeren bij de vrouwen die op jongere leeftijd vaker een voltijdse betrekking uitoefenen. Zo zien we dat bij de schoolverlaters zo'n 90% van de mannen en 81% van de vrouwen voltijds werkt. Bij de hele groep werkende 15- tot 34-jarigen, waarvan het merendeel reeds een aantal jaren aan de slag is, neemt de kloof tussen mannen en vrouwen reeds toe: 95,5% van de mannen en 72,4% van de vrouwen is voltijds aan de slag. Kortom, aan het begin van de loopbaan is de kloof tussen mannen en vrouwen relatief beperkt, maar naarmate deze jongeren ouder worden en langer actief zijn op de arbeidsmarkt, gaan mannen meer en vrouwen minder voltijds werken (Malfait, 2001).

2.2 ■ ■ De werkzoekende schoolverlaters

Bereik van de VDAB

Op basis van de VDAB en cijfers van het Departement Onderwijs telt Vlaanderen in 2001 zo'n 73 860 schoolverlaters. Dit aantal is vergelijkbaar met de schoolverlaters in de EAK. Van deze groep schreven zo'n 41 300 jongeren (56%) zich in 2001 in als werkzoekend bij de VDAB. Tabel 8.3 illustreert dat jongens en meisjes zich ongeveer in gelijke mate inschrijven.

Naar onderwijsniveau zijn er wel verschillen wat betreft het aandeel schoolverlaters dat zich inschrijft. De VDAB kent het grootste bereik bij de *laaggeschoolden*: 67,6% van hen schrijft zich in als werkzoekende bij de VDAB. Bij de *middengeschoolden* daalt dit aandeel naar ongeveer 53%, wat voornamelijk verklaard wordt door het lage bereik bij de houders van een diploma van de derde graad in het algemeen secundair onderwijs (37,7%). De middengeschoolden die een beroepssecundair diploma op zak hebben, schrijven zich vaker in (62,3%). Bij de *hooggeschoolden* zijn het de schoolverlaters met een HOBU-diploma van het korte type die zich vooral inschrijven als werkzoekende. Daarentegen laat slechts 44% van de universitairers zich registreren als werkzoekende.

Tabel 8.3

Aandeel schoolverlaters dat zich inschreef bij de VDAB naar onderwijsniveau en geslacht (Vlaams Gewest; 2001-2002)

(%)	Man	Vrouw	Totaal
Laaggeschoolden	67,1	68,3	67,6
Maximaal lager secundair onderwijs	85,1	78,1	82,5
Deeltijds Beroepssecundair onderwijs	75,2	79,1	76,5
Secundair Onderwijs – 2de graad	60,0	62,5	61,0
Middengeschoolden	53,9	52,1	53,1
Algemeen secundair onderwijs – 3de graad	41,0	34,2	37,7
Beroepssecundair onderwijs – 3de en 4de graad	62,8	61,8	62,3
Technisch secundair onderwijs – 3de graad	52,3	51,4	51,9
Kunstsecundair onderwijs – 3de graad	n.b.	n.b.	n.b.
Hooggeschoolden	51,8	58,0	55,3
Hoger onderwijs buiten de universiteit (HOBV) – korte type	59,3	64,2	62,4
Hoger onderwijs buiten de universiteit (HOBV) – lange type	53,2	59,2	55,7
Universiteit	41,4	46,7	44,3
Totaal	55,5	56,5	56,0

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt WAV)

Werkzoekende schoolverlaters

Van alle schoolverlaters in 2001 is in 2002 bijna 11% nog steeds als werkzoekend ingeschreven bij de VDAB, wat concreet neerkomt op een kleine 8 000 jongeren. In wat volgt, bekijken we deze nog werkzoekende schoolverlaters.

Figuur 8.2 illustreert twee algemene trends. Enerzijds daalt het aandeel nog werkzoekende schoolverlaters naarmate het onderwijsniveau stijgt. Anderzijds ondervinden de schoolverlatende vrouwen meer problemen dan hun mannelijke collega's.

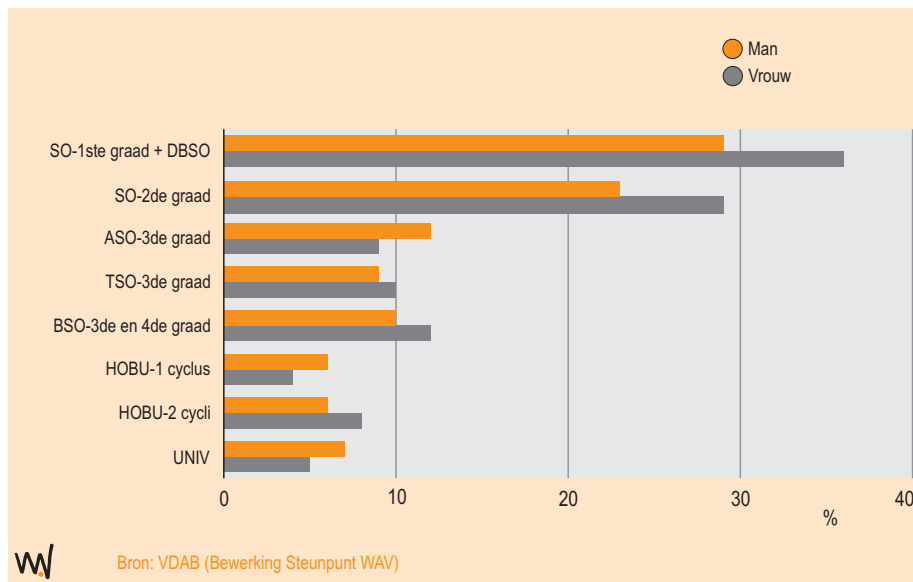
De *laaggeschoolden* ondervinden de meeste problemen bij de zoektocht naar een job. Van de schoolverlaters die in 2001 maximaal een diploma van de eerste graad van het secundair of een diploma van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) behaalden, is ongeveer 31% na één jaar nog steeds werkzoekend. De vrouwen kennen op dit laagste niveau een hoger aandeel nog werkzoekenden na één jaar. Dergelijke kloof met de mannen vinden we ook terug wanneer we kijken naar hen die een diploma van de tweede graad van het secundair onderwijs bezitten: 29% van de vrouwen en 23% van de mannen is nog werkzoekend na één jaar.

Ook wanneer vrouwen *middengeschoold* zijn, blijven zij meer problemen ondervinden dan hun mannelijke collega's. Wanneer de vrouwen een diploma van de derde graad van het technisch of

beroepssecundair onderwijs op zak hebben, zijn zij vaker nog werkzoekend na één jaar. Enkel met een diploma van de derde graad van het algemeen secundair onderwijs op zak noteren de vrouwen een lager aandeel nog werkzoekenden na één jaar, maar deze vaststelling dient genuanceerd omdat slechts een klein aandeel schoolverlaters van dit onderwijsniveau zich inschrijft bij de VDAB in vergelijking met de andere onderwijsniveaus.

Figuur 8.2

Aandeel schoolverlaters dat nog werkzoekend is één jaar na het afstuderen naar onderwijsniveau en geslacht (Vlaams Gewest; 2001-2002)

Verklaring van de afkortingen:

Afkorting	Opleidingsniveau
SO	Secundair Onderwijs
DBSO	Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs
ASO	Algemeen Secundair Onderwijs
TSO	Technisch Secundair Onderwijs
BSO	Beroepssecundair Onderwijs
HOBU	Hoger Onderwijs (buiten de universiteit)
UNIV	Universitair Onderwijs

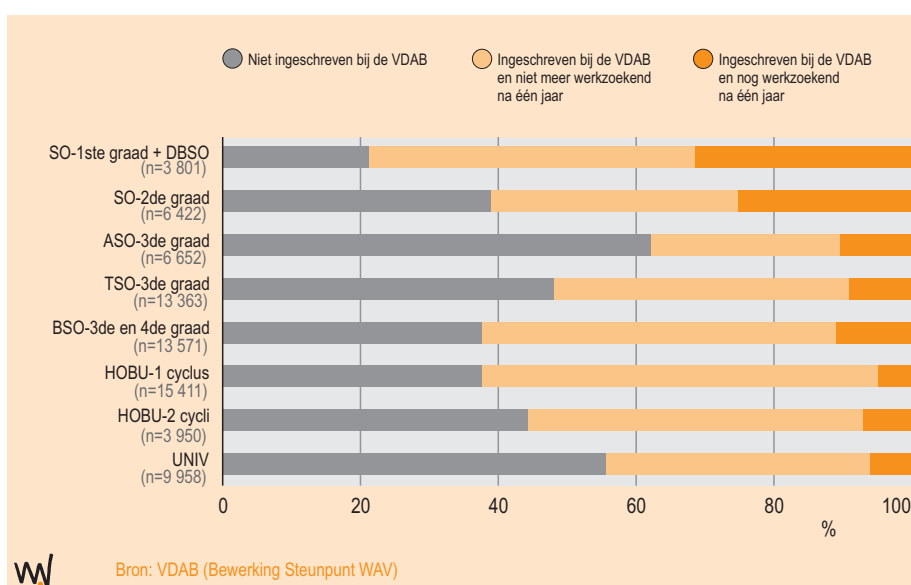
In het *hogere onderwijs* worden de rollen omgedraaid en stellen we vast dat wanneer de schoolverlaters een hogeschooldiploma (één cyclus) of een universitair diploma kunnen voorleggen, er minder vrouwen dan mannen nog werkzoekend zijn één jaar na het afstuderen.

Kortom...

Figuur 8.3 combineert het bereik van de VDAB met het aandeel nog werkzoekende schoolverlaters één jaar na het afstuderen naar onderwijsniveau.

Figuur 8.3

Aandeel schoolverlaters dat zich al dan niet inschrijft bij de VDAB en dat al dan niet nog werkzoekend is één jaar na het afstuderen (Vlaams Gewest; 2001-2002)

De figuur toont dat de schoolverlaters met maximaal een diploma lager secundair onderwijs of een diploma van het deeltijds beroepsonderwijs zich het meest inschrijven (79%) en tegelijk ook het vaakst nog werkzoekend zijn één jaar na het afstuderen (31%). Bij de jongeren met een diploma van de tweede graad van het secundair onderwijs komt hetzelfde patroon naar voor: ze laten zich relatief vaak inschrijven als werkzoekende bij de VDAB (61%) en kennen eveneens een hoog aandeel werkzoekenden één jaar later (25%). Omgekeerd zien we dat de universitairers, die zich slechts in beperkte mate inschrijven bij de VDAB (44%), het kleinste aandeel nog werkzoekenden na één jaar noteren (6%).

Kortom, de situatie van de laaggeschoolden is in twee opzichten weinig rooskleurig. Enerzijds lijken ze meer hulp nodig te hebben om een job te vinden en schrijven ze zich daarom vaker in bij de VDAB in vergelijking met hogergeschoolden. Anderzijds leidt deze inschrijving niet auto-

matisch tot een vlottere doorstroming, zo bewijst het hoge aandeel nog werkzoekende schoolverlaters één jaar na het afstuderen bij de laaggeschoolden.

Studierichtingen met een laag aandeel werkzoekenden één jaar na het afstuderen

Tabel 8.4

Toptien van de studierichtingen met het laagste aandeel werkzoekenden één jaar na het afstuderen* (Vlaams Gewest; 2001-2002)

Studierichting	Totaal aantal schoolverlaters 2001	Aandeel schoolverlaters nog werkzoekend na één jaar (restpercentage)	
	(n)	(n)	(%)
Verpleegkunde – optie Ziekenhuisverpleegkunde (HOBU – korte type)	636	0	0,0
Ziekenhuisverpleegkunde (BSO – 4e graad)	756	7	0,9
Initiële lerarenopleiding lager onderwijs (HOBU – korte type)	1 300	19	1,5
Bedrijfsbeheer – optie Accountancy-Fiscaliteit (HOBU – korte type)	1 014	25	2,5
Rechten (Universiteit)	1 087	28	2,6
Sociaal werk – optie Maatschappelijk Werk (HOBU – korte type)	544	16	2,9
Initiële lerarenopleiding kleuteronderwijs (HOBU – korte type)	679	28	4,1
Toegepaste informatica (HOBU – korte type)	866	37	4,3
Handelswetenschappen (HOBU – korte type)	765	33	4,3
Secretariaatsbeheer – optie Secretariaat – Talen (HOBU – korte type)	624	27	4,3

* enkel die richtingen waar er meer dan 500 schoolverlaters waren in 2001 werden weerhouden

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt WAV)

Tabel 8.4 illustreert dat schoolverlaters uit studierichtingen binnen het hoger onderwijs buiten de universiteit van het korte type het kleinste aandeel werkzoekenden één jaar na het afstuderen kennen. De meest in het oog springende studierichting hier is 'Verpleegkunde – optie Ziekenhuisverpleegkunde'. Van de ruim 630 schoolverlaters was in 2002 niemand meer als werkzoekende ingeschreven bij de VDAB. Ook zij die deze richting volgden op het niveau van het Beroepssecundair onderwijs, kennen een bijzonder laag restpercentage. Verder zien we dat bij de leerkrachten lager onderwijs, de maatschappelijk werkers, de kleuteronderwijzers en -onderwijzeressen en de informatici slechts een beperkt aandeel schoolverlaters nog werkzoekend is na één jaar.

Studierichtingen met een hoog aandeel werkzoekenden één jaar na het afstuderen

Tabel 8.5

Toptien van de studierichtingen met het hoogste aandeel werkzoekenden één jaar na het afstuderen* (Vlaams Gewest; 2001-2002)

Studierichting	Totaal aantal schoolverlaters 2001	Aandeel schoolverlaters nog werkzoekend na één jaar (restpercentage)	
	(n)	(n)	(%)
Verzorging (BSO – 3e graad)	532	75	14,1
Kantooradministratie en gegevensbeheer (BSO – 3e graad)	1 494	207	13,9
Economie – Wiskunde (ASO – 3e graad)	523	62	11,9
Menswetenschappen (ASO – 3e graad)	1 384	161	11,6
Sociale en Technische Wetenschappen (TSO – 3e graad)	1 140	124	10,9
Secretariaat – Talen (TSO – 3e graad)	999	108	10,8
Wetenschappen – Wiskunde (ASO – 3e graad)	803	84	10,5
Handel (TSO – 3e graad)	1 496	155	10,4
Economie – Moderne Talen (ASO – 3e graad)	1 787	185	10,4
Boekhouden-Informatica (TSO – 3e graad)	941	96	10,2

* enkel die richtingen waar er meer dan 500 schoolverlaters waren in 2001 werden weerhouden

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt WAV)

Tabel 8.5 geeft een rangschikking van de studierichtingen met het hoogste aandeel nog werkzoekenden één jaar na het afstuderen. Vooraf dient opgemerkt dat de VDAB *enkel studierichtingen noteert vanaf de derde graad van het secundair onderwijs*. Bijgevolg werd in deze rangschikking enkel rekening gehouden met de midden- en hoggeschoolde schoolverlaters. Dit is de reden waarom de toptien van de studierichtingen met het hoogste restpercentage enkel middengeschoolde schoolverlaters omvat. De vaststelling blijft evenwel dat het vooral laaggeschoolden zijn die de hoogste restpercentages optekenen, ondanks het feit dat ze niet zijn opgenomen in tabel 8.5.

De studierichtingen ‘Verzorging’ en ‘Kantooradministratie en gegevensbeheer’ in het *beroepssecundair onderwijs* (derde graad) kenmerken zich door een relatief hoog restpercentage van om en bij de 14%. Vervolgens illustreert tabel 8.5 dat ook een diploma van het *algemeen secundair onderwijs* (derde graad) geen garantie biedt op een vlotte intrede op de arbeidsmarkt. Verklaring hiervoor moet allicht worden gezocht in het feit dat algemeen vormende studierichtingen zich vooral toespitsen op doorstroming naar het hoger onderwijs. Wanneer een jongere dergelijke hogere studies niet aanvat, blijft hij of zij achter met weinig beroepsgerichte vorming, wat aldus leidt tot een moeilijkere integratie op de arbeidsmarkt. Maar zelfs wanneer de schoolverlater wel een specifiek beroep of vak onder de knie heeft, is niet alles rozengeur en maneschijn. Zo zien we dat een diploma ‘Secretariaat-Talen’ of ‘Boekhouden-Informatica’ evenmin een vrijgeleide betekent voor een onbezorgde overstap van onderwijs naar arbeidsmarkt. Opvallend is dat de stu-

dierichting 'Secretariaat-Talen' op het niveau van het hoger onderwijs buiten de universiteit (korte type) (zie tabel 8.4) een veel lager aandeel nog werkzoekenden na één jaar noteert dan wanneer deze richting wordt gevolgd binnen het technisch secundair onderwijs (4,3% tegenover 10,8%).

3 *Besluit*

De overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt vindt in het Vlaams Gewest voornamelijk plaats tussen 15 en 34 jaar. Bijna alle 15- tot 17-jarigen vertoeven nog op de schoolbanken. Het aandeel studenten en jongeren in opleiding neemt vervolgens gestadig af met de leeftijd. Bij de 30- tot 34-jarigen beschouwt amper 1,4% zichzelf nog als student, volgt ongeveer 7% een opleiding (al dan niet in een werksituatie) en heeft ruim 91% het lesgebeuren achter zich gelaten.

Van alle Vlaamse 15- tot 34-jarigen die in 2001 de school verlieten, is de ruime meerderheid een jaar later aan het werk. Deze werkende schoolverlaters verdelen zich over de sectoren op dezelfde wijze als de doorsnee werkende Vlaming. Naar contractvorm en arbeidsregime zijn er wel verschillen: het aandeel tijdelijke contracten ligt hoger bij de schoolverlaters en ze werken vaker voltijds.

Niet alle schoolverlaters zijn aan het werk. Op basis van de VDAB stelden we vast dat zo'n 11% van alle schoolverlaters nog steeds werkzoekend is één jaar na het afstuderen. Naar onderwijsniveau blijkt dat het voornamelijk de laaggeschoolde schoolverlaters zijn die zich in een allesbehalve zorgeloze situatie bevinden en dit in twee opzichten: enerzijds schrijven ze zich vaker in als werkzoekende, anderzijds verloopt hun doorstroming naar een job zeer moeizaam, wat bewezen wordt door het relatief hoge aandeel nog werkzoekenden één jaar na het afstuderen.

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.

